

ALBERT COUNSON (1880-1932)

1907

Albert Counson werd geboren te Francorchamps (prov. Luik) op 8 maart 1880 en overleed te Luik op 15 augustus 1932.

Middelbare studiën te Stavelot (Middelbare School) en te Verviers (Atheneum), hogere studiën aan de universiteit te Luik, onder leiding o. m. van Godefroid Kurth en Maurice Wilmotte. Doctor in de Wijsbegeerte en Letteren groep romaanse filologie op 17 juli 1901. Eerste gerangschikt in de wedstrijd voor reisbeurzen, eerste in de universitaire wedstrijd (romaanse filologie), eerste in de wedstrijd voor toponymie van de „Société de littérature wallonne”. Na zes weken werkzaamheid aan het atheneum te Hoei werd hij uitgenodigd om een lectoraat waar te nemen aan de universiteit te Halle (Duitsland) bij Herman Suchier. In 1907 werd hij tot docent benoemd aan onze universiteit met als enige leeropdracht in onze faculteit *Notions générales sur les principales littératures modernes*, partim *Histoire des littératures romanes* (K. B. van 1 oktober 1907). Hij volgde hier Ernest Discailles op. Zijn verdere bevoegdheid bedroeg, buiten de faculteit, een *Cours de langue française* aan de Bijzondere Handelschool, toegevoegd aan de Faculteit van de Rechten (thans Hogere School voor Handels- en Economische Wetenschappen), en *Exercices de rédaction française* aan de Voorbereidende Scholen voor Burgerlijke Bouwkunde.

Toen de sectie voor Romaanse Filologie in de schoot van onze fakulteit bij M. B. van 7 december 1911 opgericht werd, kreeg Albert Counson een uitbreiding van zijn leeropdracht (K.B. van 20 december 1911) met: *Grammaire comparée des langues indo-européens*, partim: *les langues romanes*, die hij tot in 1925, en *Exercices sur les langues romanes*, *Grammaire historique du français* en *Encyclopédie de la philologie romane*, die hij tot zijn dood bleef doceren.

Albert Counson was gewoon hoogleraar sedert 1919 (K. B. van 30 april 1919). Hij was deken van de Fakulteit in 1924-1925. Sedert 1922 was hij lid, ten filologischen titel, van de Académie royale de langue et de littérature françaises. Hij was Officier in de Leopoldsorde (1931), Officier in de Kroonorde (1925), Ridder in het Legioen van Eer (1925).

Van zijn lectoraat in Duitsland heeft men zeer terecht kunnen schrijven: „C'est la seule (période) ... durant laquelle Counson, formé par Maurice Wilmotte, et placé sous l'influence de Herman Suchier, fut, dans l'acception précise du terme, un romaniste”. Zijn taalkundige en literair-historische publicaties dagtekenen bijna alle van deze eerste bijzonder vruchtbare periode. Zijn meesterwerk, *La Pensée romane* (1911), weerspiegelt nog zijn facultair onderwijs. Het lijkt wel alsof Counson, in de jaren vóór 1914, zijn grootste suksessen behaalde in zijn, voor een talrijk auditorium gegeven, minder gespecialiseerde grote kandidatuurcursus over de moderne romaanse literaturen. Hier deed hij zich soms op zijn best voor, en liet een sterke indruk op zijn toehoorders na. Alhoewel

zeer jong nog, was hij een „sprankelende” lesgever, een fontein van welsprekendheid, die dadelijk zijn gehoor wist te winnen en een duurzaam lovend oordeel ervan verwierf. Zijn latere bedrijvigheid ontplooidde zich buiten het raam van de romanistiek. Hij had inderdaad de streng nauwkeurig opgebouwde techniek van filologie en taalkunde beslist de rug toegekeerd. Benoemd om filologie te doceren liet de filologie hem zeer vroeg haast onverschillig. Zijn levendige belangstelling ging naar de feiten en de gedachten die in de ontwikkelingsgang van de beschaving mijlpalen zijn geweest in de richting van de suprematie van de rede („la raison finit toujours par avoir raison”). Een buitengewone belezenheid, strekkende vooral over de vier laatste eeuwen (1), gepaard met een niet minder buitengewone scherpheid van geest, komen tot hun recht in zijn zeer talrijke publicaties, die op getrouwe wijze de ontwikkeling van zijn eigen gedachten weerspiegelen, zoals Jules Feller treffend aangetoond heeft. Daar het er op aankwam, bij hem, deze gedachten te verspreiden, was hem een tijdschrift voor algemene cultuur, ja zelfs een krant, even goed als meer gespecialiseerde periodieken. Deze gedachten treden ook zeer vaak in zijn onderwijs op het voorplan, zelfs waar zij minder te pas kwamen. Hier ook was het er Counson in hoofdzaak om te doen in het gemoed van zijn leerlingen een diepe aanhankelijkheid aan deze gedachten te doen opleven. Na de eerste wereldoorlog trok zich Counson, die het voornaamste van de meer technische vakken in zijn bevoegdheid behield, hoe langer hoe minder de studenten aan. In geestdrift ontstoken voor de menselijke idealen van de Franse Revolutie, ontwikkelde hij zijn evangelie der nieuwe tijden met een brio, waarin echter met de jaren het aandeel van improvisatie en reminiscentie overwoog.

G. DE POERCK

(1) De katalogus van zijn bibliotheek werd opgesteld door Paul Faider (zie verder).

PUBLIKATIES VAN ALBERT COUNSON

IN BOEKVORM

- Aucassin et Nicolette*, texte critique... par Herman Suchier, 5e édition partiellement refondue traduite en français par Albert Counson, Paderborn, Schoeningh, Paris, J. Gamber, 1903, x + 131 + [2] pp. in 8°; 6e éd., *ibid.*, 1906; 7e éd., *ibid.*, 1909, XIV + 136 pp. in 8°.
- Malherbe et ses sources*, Liège, Vaillant-Carmanne, 1904, 237 + [2] pp. in 8°, in *Bibliothèque de la Faculté de philosophie et lettres de l'Université de Liège*, fasc. XIV.
- Petit manuel et morceaux célèbres de la littérature française*, Halle a. S., Buchhandlung des Waisenhauses, 1905, 276 pp. in-8°.
- Résumé des règles de l'accentuation grecque* (par A. C.), Louvain, J. B. Istas, 1905, 31 pp. in 16°.
- Grammaire des langues romanes* par W. Meyer-Lübke, Tome IV, *Tables générales* par Aug. et G. Doutrepoint, avec la collaboration de Albert Counson, Paris, A. Welter, 1906, VIII + 499 pp. in 8°.
- Glossaire toponymique de Francorchamps* (zie onder *Als bijdragen...*).
- Dante en France* (zie onder *Als bijdragen...*).
- La pensée romane. Essai sur l'esprit des littératures dans les nations latines. Livre I*, Louvain, Uystpruyst, Paris, Beauchesne, 1911, 371 pp. in-8°, in *Bibliothèque de la société d'études morales et juridiques*, n° 2.
- La question des langues en Belgique*, Gand, Impr. Plantyn, z. d. (1912) brochure 15 pp.
- La civilisation, action de la science sur la loi*, Paris, Alcan, 1929, 189 + [2] pp. in-8°.

ALS BIJDAGEN IN TIJDSCHRIFTEN EN VERZAMELWERKEN

- Lucrèce en France: l'Anti-Lucrèce*, in *Le Musée belge*, revue de philologie classique, t. VI, Louvain, 1902, pp. 403-422.
- Les sources françaises de Malherbe*, in *Revue d'histoire littéraire de la France*, t. X, 1903, pp. 590-609.
- L'influence de Sénèque le philosophe*, in *Le Musée belge*, t. VII, 1903, pp. 132-167. (Uittr. Louvain, Ch. Peeters, 1903, 36 pp., 8°).
- La légende d'Obéron*, in *Revue générale*, t. LXXXVIII, Bruxelles, 1903, pp. 129-149. (Uittr. Bruxelles, J. Goemaere, 25 pp. 8°).
- Les écrivains normands du temps de Malherbe*, in *Zeitschrift für französische Sprache und Litteratur*, t. XXVI, 2, 1904, pp. 103-110.
- Les drames de Victor Hugo*, in *Revue générale*, t. LXXIX, 1904, pp. 111-121.
- Dante en France*, *ibid.*, t. LXXX, 1904, pp. 232-252.
- Dante et les romantiques français*, in *Revue d'histoire littéraire de la France*, t. XII, 1905, pp. 361-408.
- Congrès du dictionnaire wallon*, in *Wallonia*, t. XIII, 1905, n° 10, pp. 467-469.
- Schiller après cent ans*, in *Revue générale*, t. LXXXI, 1905, pp. 892-897. (Uittr. Bruxelles, J. Goemaere, 1905, 8 pp. 8°).
- Sources du droit des gens*, *ibid.*, t. LXXXII, 1905, pp. 390-391.
- Glossaire toponymique de Francorchamps*, in *Bulletin de la Société de Littérature wallonne*, t. XLVI, Liège, 1906, pp. 211-266. (Uittr. Liège, Vaillant-Carmanne, 1906, 58 pp. 8°).
- Dante en France*, in *Romanische Forschungen*, t. XXI, 1906, pp. 1-275. (Uittr. Erlangen, F. Junge, Paris, A. Fontemoing, 1906, 276 pp. 8°).
- La fête de Corneille*, in *Revue générale*, t. LXXXVII, 1906, pp. 971-986. (Uittr. Bruxelles, J. Goemaere, 1906, 18 pp. 8°).
- Dante en Belgique*, in *La Belgique artistique et littéraire*, t. III, Bruxelles, 1906, pp. 429-444, en *Giornale dantesco*, t. XIV, 1906, pp. 135-142.
- Deutschland und Frankreich in geistigem Austausch*, in *Die Woche*, t. VIII, Berlin, 1906, pp. 513-515.
- Nord und Süd in Frankreich*, in *Velhagen und Klasings Monatshefte*, Berlin enz., XX. Jahrgang, Heft 8, April 1906, pp. 262-264.

Noms épiques entrés dans le vocabulaire commun, in *Romanische Forschungen*, t. XXIII (Mélanges Chabaneau), 1907, pp. 401-413.

Ferdinand Brunetière et son œuvre, in *Revue générale*, t. LXXXV, 1907, pp. 23-29.

Brunetière und sein Werk, in *Hochland, Monatschrift für alle Gebiete des Wissens...*, Vierter Jhg., Bd. I, München, 1907, pp. 617-122 (extr. 6 pp.).

Etudes allemandes: 1. *Les deux Allemagne*; 2. *Les dernières élections*, in *Revue générale*, t. LXXXV, 1907, pp. 317-354.

„*Ceci tuera cela*”, in *Archiv für das Studium der neueren Sprachen*, vol. CXIX (N. S. 19), 1907, pp. 199-205.

De la légende de Kant chez les romantiques français, in *Mélanges Godefroid Kurth*, t. II, *Mélanges littéraires, philologiques et archéologiques*, 1908, pp. 327-334.

Goethe en France, in *La Phalange*, Paris, juillet 1908, pp. 32-53.

Frédéric Rouveroy in *Biographie nationale*, t. 20, Bruxelles, 1908, col. 263.

Si un Allemand peut avoir de l'esprit, in *Bulletin bibliogr. et pédagogique du Musée belge*, t. XII, 1908, pp. 7-11.

Le génie poétique de Taine, ses admirateurs et ses détracteurs, *ibid.*, pp. 97-115.

Les mots empruntés. I. La dette de l'Allemand, *ibid.*, pp. 181-186, 229-235.

Les mots empruntés: les mots français en néerlandais, in *Revue de l'instruction publique en Belgique*, t. LI, Bruxelles, 1908, pp. 6-21.

**Histoire littéraire et littératures romanes*, *ibid.*, pp. 222-242. (Uittr. Bruxelles, Lamertin, z. d., 21 p. in-12°).

Romans italiens, in *Revue générale*, t. LXXXVII, 1908, pp. 418-427, 544-575.

La philosophie de Taine, in *Bulletin... Musée belge*, t. XIII, 1909, pp. 77-80.

La littérature bourguignonne, *ibid.*, pp. 245-258.

Chateaubriand et ses derniers juges, *ibid.*, pp. 344-356. (Uittr. *Mélanges d'histoire littéraire*, I. *A la cour de Bourgogne*, II. *Les voyages romantiques de Chateaubriand*, Louvain, Ch. Peeters, Paris, H. Champion, 1909, 28 pp., Publications du Musée belge, n° 6).

La littérature au Congrès de Malines, in *Durendal, Revue catholique d'art et de littérature*, Bruxelles-Paris, 1909, n° 10, pp. 640-641.

L'histoire de Belgique, in *Belgique artistique et littéraire*, t. XVII, 1909, pp. 249-258.

Chateaubriand en Belgique, in *Revue générale*, t. XC, 1909, pp. 437-456, 821-852. (Uittr. Bruxelles, J. Goemaere, 56 pp., 8°).

Chateaubriand à Gand, in *Bulletin de la Société d'histoire et d'archéologie de Gand*, 1909, n° 5, pp. 154-156.

Dante et l'italianisme, in *Bulletin... Musée belge*, t. XIV, 1910, pp. 1-18. (Uittr. *Mélanges d'histoire littéraire*, III. *Dante et l'italianisme*, Louvain-Paris, 1910, 16 pp., Publications du Musée belge, n° 12).

***Notions de littératures romanes*, *Ibid.*, pp. 153-159, 201-207, 249-255. (Uittr. *Mélanges d'histoire littéraire*, IV. *Notions de littératures romanes*, Louvain-Paris, 1910, 26 pp., Publications du Musée belge, n° 15).

Le nom de Belgique. Essai de philologie nationale, in *Revue générale*, t. XCII, 1910, pp. 71-96. (Uittr. Bruxelles, J. Goemaere, 1910, 28 pp. 8°).

Maurice de Guérin, in *Revue de l'inst. publ. en Belg.*, t. LIII, 1910, pp. 362-379. (Uittr. 9 pp., 8°).

L'Etudiant belge et les littératures étrangères, in *Numéro-Album 1900-1910 de l'Avant Garde*, Louvain, J. Wouters-Ickx, 1910, pp. 32-33.

Belgicus color, in *Musée belge*, t. XV, 1911, pp. 211-215.

Histoire littéraire, in *Belgique artistique et littéraire*, t. XXII, 1911, pp. 5-19, 149-163.

Les origines de la Belgique moderne, *ibid.*, 113-136. (Uittr. Bruxelles, 1911, 26 pp. in-16°).

Romania, *ibid.*, pp. 225-251.

* „Ces pages reproduisent en partie et plus ou moins exactement, la leçon inaugurale du cours de littératures romanes professé à la Faculté de philosophie et lettres de l'Université de Gand”.

** Syllabus van de *Cours de littératures romanes*.

Public et modèles en littérature, in *Revue du mois*, Paris, Alcan, t. XII, 1911, pp. 550-568.
La critique d'Alceste, in *Revue d'histoire littér. de la France*, t. XVIII, 1911, pp. 335-353.
L'Université flamande, in *Revue générale*, t. XCIII, 1911, pp. 220-234, 353-366.
Chevalerie française, *ibid.*, t. XCIV, 1911, pp. 737-750.
La courtoisie, in *Revue de l'instr. publ. en Belg.*, t. LIV, 1911, pp. 87-119.
**Octavien et Mellin de Saint-Gelays*. *Ibid.*
Belges et Belgique, in *Vie intellectuelle*, Bruxelles, t. VIII, 1911, pp. 237-246.
L'esprit national et les rapports franco-allemands, *ibid.*, t. X, 1912, pp. 331-342.
Introduction à l'histoire poétique de Godefroid de Bouillon, (*Essai sur l'épopée moderne*), in *Durendal*, 19e année, 1912, pp. 156-176.
Le romantisme français et la pensée allemande, *ibid.*, pp. 631-642.
Melchior de Vogüé und der französische Traditionalismus, in *Hochland*, IX. Jahrgang, Band I, 1912, pp. 743-746.
Paradoxe sur la décadence latine, in *Musée belge*, t. XVI, 1912, pp. 25-46.
La légende napoléonienne, in *La Belgique française*, 2e série, 5e année, 1911-1912, mai 1912, pp. 454-462.
Anciens et modernes, in *Revue des humanités en Belgique*, 15e année, 1912, pp. 78-89.
Henri Pirenne et l'idée belge, Etude d'histoire littéraire, in *Le Thyrsé*, IIIe série, 13e année (1911-1912), n° 6, Bruxelles, 1912, pp. 366-375.
Les Métèques, in *La Vie internationale*, t. II, Bruxelles, 1912, pp. 29-41.
Un malentendu à dissiper, in *Bulletin de l'association flamande pour la vulgarisation de la langue française*, Gand, n° 122, juillet 1912, pp. 169-172.
Ames et races, *ibid.*, n° 124, novembre 1912, pp. 221-225.
La Belgique romano-germanique, in *La Belgique art. et litt.*, t. XXIX, 1912, pp. 5-9.
Les paroles littéraires de la langue française, étude de stylistique littéraire, in *Germanisch-Romanisches Monatsschrift*, t. V, 1913, pp. 155-168, 205-214.
La littérature philosophique et la pensée allemande, in *La Vie Intellectuelle*, t. XII, n° 1, juillet 1913, pp. 20-30.
Madame de Staël et la pensée allemande, in *Revue générale*, t. XCVII, 1913, pp. 361-376.
A propos de la „Nouvelle Sorbonne“, in *Revue de l'instr. publ. en Belgique*, t. LVI, 1913, pp. 1-18.
Sauvage d'Arras, trouvère, in *Biographie nationale*, t. XXI, 1911-1913, col. 454.
Sauvage de Béthune, trouvère, *ibid.*, col. 459.
Auguste Scheler, philologue, *ibid.*, col. 641.
La culture française en Flandre au Moyen-Age, in *Bullet. assoc. flamande*, 1913, pp. 121-134.
Francorchamps et la Francorum semita, in *Romania*, t. XLIII, Paris, 1914, pp. 321-334. (Uittr. Paris, H. Champion, z. d., 14 pp. 8°).
Joseph-Désiré Sigart, médecin, in *Biographie nationale*, t. XXII, 1914-1920, col. 390.
Siger de Brabant, philosophe, *ibid.*, col. 439.
Charles Soillot, diplomate, *ibid.*, t. XXIII, 1921-1924, col. 111.
François Denis Sotiau, poète, *ibid.*, col. 235.
Dante et Napoléon, in *Le Flambeau*, revue belge des questions politiques et littéraires, 4e année, 1921, pp. 544-566. (Uittr. Bruxelles, Lamertin, 23 pp. in-12°).
Le problème des langues en Belgique. Querelles de mots, in *La Revue catholique des idées et des faits*, 2e année, n° 18, 28 juillet 1922, pp. 5-8.
La langue scientifique en Belgique, in *Académie royale de Langue et de Littérature française, Bulletin* (tome I) n° 4, décembre 1922, pp. 309-340. (Uittr. Bruxelles, Bull. de l'Acad., z. d., 41 pp.).
Le français à Gand, *ibid.*, t. II, n° 2, juillet 1923, pp. 121-171.
Qu'est-ce que la civilisation?, *ibid.*, n° 4, novembre 1923, pp. 261-86.
De Babel à Paris ou l'universalité de la langue française, *ibid.*, t. IV, n° 1, mai 1925, pp. 5-46.

**Komt voor in Liber Memorialis... 1913; verscheen echter wellicht nooit, en zeker niet in Revue de l'instruction publique en Belgique.*

France-Amérique. Du baptême de Saint-Dié au pacte de Paris (26 Avril 1507-1527 Août 1928), in *Le Mercure de France*, t. CCX, Paris, 1929, pp. 5-37. (Uittr. Paris, 1929, 37 + [4] pp. 8°).

Bio-bibliografie:

Liber Memorialis, t. I, blz. 274-76, P. Faider in *Revue belge de Philologie et d'Histoire*, t. XII, 1933, blz. 1484-88, en in *Catalogue de la Bibliothèque de feu Albert Counson*, Première Partie, Encyclopédie, Philologie et Littérature, Gent, z. d. (1934), blz. V-X (met een portret) (1), Jules Feller in *Annuaire de l'Académie royale de langue et de littérature françaises*, 1936, blz. 35-77 (met portret en bibliografie) (2).

(1) Deuxième partie, *Philosophie, sciences religieuses* enz. z. d., 197 pp.

(2) Aan Mevr. Gobeaux-Thonet en M. van Cauwenberghe, respectievelijk hoofdbibliothecarissen van de Universiteiten te Luik en te Leuven, en, vooral, aan Dr. K. V. Van Acker, bibliothecarislektor (Universiteitsbibliotheek Gent) ben ik inlichtingen van bibliografischen aard verschuldigd.